

Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége
Demokratska zajednica vojvodanskih Mađara

PROGRAM

(Programski ciljevi Demokratske zajednice vojvodanskih Mađara)

Prečišćen tekst, sa izmenama i dopunama koje je Savet DZVM usvojio 8. januara 2010. godine

I

Demokratska zajednica vojvodanskih Mađara (u daljem tekstu: Zajednica ili DZVM) je organizaciona i politička forma za istraživanje, izražavanje i zastupanje kolektivnih interesa pripadnika mađarske nacionalne manjine (u daljem tekstu: vojvodanskih Mađara) sa ciljem, da se demokratskim sredstvima pospeši ostvarivanje ravnopravnosti nacionalnih manjina u Vojvodini, odnosno Srbiji. Ovo zalaganje Zajednica ostvaruje u uslovima sudbonosnih društvenih promena, koje se inače odvijaju i u skoro svim zemljama okruženja. Zajednica će se odlučno zalagati za društvenu i privrednu reformu u zemlji, za prelaz iz partijske u pravnu državu: za tržišnu privredu sa tržištem kapitala, roba i radne snage, kao i za političku demokratiju, uključujući i višepartijski sistem.

Zajednica smatra, da postojeći model ostvarivanja ravnopravnosti naroda nosi još uvek sva obeležja politike partijske države, stoga je iscrpio svoje unutrašnje rezerve. Ne daje odgovarajuće rezultate, jer ne obezbeđuje zaustavljanje ubrzanih procesa asimilacije u redovima manjina, pa tako i u redovima vojvodanskih Mađara. Zbog toga je neophodno izgraditi nov model, ne da bi se menjala osnovna ideja o potrebi ostvarivanja ravnopravnosti naroda, već suprotno, da bi se ona što doslednije ostvarila u uslovima pravne države, tržišne privrede i političkog pluralizma.

Za postojeći model je karakteristično, da su prava narodnosti vrlo široko i uopšteno utvrđena, kako u ustavu, tako i u zakonima, pa i u propisima organa vlasti uključujući i pravosuđe, ali da ima mogo teškoća u njihovom sprovođenju i ostvarivanju. Različiti aršini primene zakona u praksi, ozbiljno ugrožavaju pravnu sigurnost manjina. Pravni propisi iz ove oblasti, ne utvrđuju pravni postupak ostvarivanja ovih prava kao subjektivnih prava pripadnika narodnosti. U političkom sistemu stepen i način ostvarivanja ovih prava je u celosti prepušten subjektivnom faktoru

U uslovima prelaska iz partijske u pravnu državu bitno se menja i model ostvarivanja prava nacionalnih manjina. Promene se pre svega odnose na potrebu, da se i ova oblast oslobodi ideoloških stega, i da se korpus prava manjina tretira, kao specijalna oblast ljudskih prava. U tom smislu su prava nacionalnih manjina ljudska prava, čiji su titulari ne samo pojedinci, već i nacionalne manjine, kao grupa, kao kolektivitet. Stoga će se Zajednica zalagati za što konkretniju zakonsku regulativu u oblasti prava nacionalnih manjina, pa makar ona bila određena samo kao minimum, što u datom momentu država može da garantuje. Stim, da se mora utvrditi i pravni postupak sprovođenja i kontrole preuzetih

obaveza. Osim toga, treba imati u vidu, da je u redovima manjina, u Vojvodini, prisutan sve ubrzaniji proces asimilacije. To ukazuje na potrebu preduzimanja dodatnih, zaštitnih mera od strane države, sa ciljem, da se ovi poodmakli procesi uspore, odnosno zaustave.

II

Ciljevi **DZVM** su, da se u okvirima demokratskog društva, ravnopravno i u saradnji sa ostalim političkim strankama radi na ostvarivanju pojedinačnih i kolektivnih ljudskih prava, posebno prava pripadnika mađarske nacionalne manjine na nacionalnu ravnopravnost i nacionalni identitet i da se zalaže za slobodan protok ljudi, ideja, kulturnih i civilizacijskih vrednosti među narodima i za tolerantan zajednički život njihovih pripadnika, a naročito za:

- pravo na srazmerno učešće i saradnju u izbornim organima vlasti i odgovarajuću zastupljenost u organima uprave i pravosuđa;
- pravo na korišćenje svog jezika u odnosima sa organima vlasti i pravosuđa i u javnom životu uopšte;
- pravo na osnivanje i aktivan rad u institucijama, organizacijama, udruženjima i civilnim organizacijama manjina;
- pravo na javno informisanje na jezicima narodnosti;
- pravo na negovanje i zaštitu umetničkog stvaranja na jezicima narodnosti i očuvanje etnografskih vrednosti;
- pravo na naučna istraživanja u vezi položaja narodnosti i odnosa naroda i narodnosti;
- pravo na jednake uslove za ekonomski i društveni prosperitet;
- pravo na zaštitu urbanističkih celina sa narodnosnim obeležjima i očuvanje predmeta i objekata materijalne kulture;
- pravo na predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje na maternjem jeziku, i na odgovarajuće oblike nastave na višim školama i Univerzitetu;
- pravo na organizovano održavanje veza sa institucijama država, u kojima se koristi jezik narodnosti, i slobodno korišćenje materijalnih pogodnosti, za lično obrazovanje i usavršavanje u oblasti nauke i kulture;
- pravo na uključivanje i aktivno učešće u radu međunarodnih organizacija narodnosti i nacionalnih manjina

III

Mađari u Vojvodini su se, celo jedno destleće, zajedno sa drugim demokratskim snagama u Srbiji, borili za demokratizaciju Srbije. Međutim, peti oktobar 2000. godine, i njihovo uključivanje u Vladu Republike Srbije, nije im doneo bitne promene. Oni su Vladi bili potrebni samo kao spoljnopolitički statisti, kao dokaz da je time pitanje manjina (a

posebno mađarske) samo po sebi rešeno. Mađarska manjina je danas, politički gledano, ponovo na početku, tamo gde je bila pre četrnaest godina

Mađarska nacionalna zajednica se u Srbiji, u poslednjih deset godina, smanjila za daljih 40 000 ljudi. 290.000 hiljada Mađara koji su ostali, ipak, čine kolektivitet koji još može da obezbedi funkcionisanje autonomije

Mađari su i dalje u inferiornom položaju. Srazmerno ih je više među nezaposlenima, a nema ih u neophodnom broju u upravi i u organima pravosuđa odnosno finansijske policije. Nisu adekvatni zastupljeni u organima MUP i policije, javnih preduzeća i velikih sistema čiji je vlasnik država.

Izuzev malog broja onih, koji na manje-više zakonit način stekli imovinu, Mađari ne učestvuju u procesu privatizacije. U socijalno-psihološkom smislu ceo kolektivitet gubi korak u izgradnji srednje klase, a samim tim je usporeno i uspostavljanje uobičajene, za građansko društvo karakteristične društvene strukture. Ekonomsko propadanje malih poljoprivrednih proizvođača – zbog srazmerno velikog učešća Mađara u toj populaciji – predstavlja dodatno opterećenje za ceo kolektivitet. Dugotrajno ekonomsko propadanje Mađara u Vojvodini neposredno utiče na veliki pad opšteg stručnog nivoa radno sposobnog dela mađarske populacije. Broj studenata mađarske nacionalnosti daleko zaostaje za procentom učešća Mađara u nacionalnom sastavu stanovništva. Iseljavanje za Mađarsku, i u prekomorske zemlje je stalan dinamičan proces

U određivanju politike prema nacionalnim manjinama srpska politička elita ne polazi od potrebe diferenciranog posmatranja pojedinih nacionalnih zajednica. Ne uzima u obzir objektivne razlike između pojedinih manjina nastale u toku prošle decenije, kao ni objektivne promene u odnosu Mađara i Srba.

Stoga je politika srpske političke, vladajuće elite prema nacionalnim manjinama u pogledu idejne zasnovanosti i danas puna recidiva prošlosti, pre svega neslavne ideje bratstva-jedinstva.

Duboko je usađeno verovanje da je politika prema manjinama uopšte, a Mađarima posebno, dobra onda, ako uključuje i mere za podsticanje asimilacije i planske promene etničke strukture u naseljima sa većinskim mađarskim življem, i da je ona kao takva, neprikosnoveni interes i unutrašnja stvar države.

Lojalnost se sasvim pogrešno i neosnovano shvata kao obaveza privrženosti manjinske zajednice srpskim nacionalnim interesima, a ne građanina pojedinca prema demokratskoj pravnoj državi, i to pod uslovom, da je država stvarno pravna i demokratska.

IV

Ako Srbija zaista želi ulazak u EU, pristup evro-atlantskim integracijama, ona u skladu sa evropskim normama mora pristupiti reorganizaciji lokalne samouprave, a to pre svega znači decentralizaciju državnih funkcija i stvaranje lokalne samouprave na nivou naselja. Sadašnje opštinske granice su, po pravilu, skrojene na štetu Mađara, sa ciljem što efikasnijeg razbijanja njihove etničke kompaktnosti, i oni su u većini samo tamo gde se to nikako nije moglo izbeći. Nov (evropski) model lokalne samouprave, uz ukidanje redistributivnog sistema u oblasti raspodele, rešio bi problem srazmerne zastupljenosti Mađara u organima vlasti na lokalnom nivou, motivisao bi ih na veće učešće u društveno-političkom životu zemlje.

V

DZVM se zalaže da Mađari u Vojvodini putem dvojnog državljanstva bez promene granica učestvuju u integraciji Mađara u Karpatskom basenu, jer je dobijanje dvojnog državljanstva priznanje i izraz pripadnosti mađarskoj naciji, što je od značaja za očuvanje nacionalnog identiteta, razvoja kulture.

VI

Srazmerna zastupljenost, odnosno institut garantovanih mesta u Skupštinsma, te višepartijski izbori zasnovani na spisku birača Mađara u Srbiji bili bi u funkciji stvaranja uslova za zainteresovanost i aktivno učešće pripadnika ove nacionalne grupe u javnom životu Srbije, a njihovi predstavnici bi bili legitimni zastupnici mađarske manjine.

Izgrađivanje dvojnog identiteta, kao pripadnika mađarske nacionalne zajednice odnosno građanina Srbije, kroz demokratske institucija je interes svih. Pre svega Mađara u Srbiji, ali i dve susedne zemlje. Ova rešenja bi sigurno bila dobro primljena i u Evropi, jer opstanak i razvoj pojedinih nacionalnih zajednica stabilizuje evropski poredak.

DZVM smatra da male nacije kao što su Mađari i Srbi u Evropi mogu opstati samo, ako se prilagode standardima koji važe u Evropskoj Uniji, pre svega zahtevu za stalnim održivim razvojem svoje ekonomije. Ovom zahtevu mogu udovoljiti samo ako se očuvaju kao nacije sa svim svojim osobenostima. Ako budu uspešne u nastojanju da unutar nacionalnih okvira ostvare koheziju, jedino onda mogu izgraditi strategiju za 21 vek. U osnovi te strategije je racionalno korišćenje unutrašnjih rezervi i razvoj potencijala u cilju uklapanja u poredak Evropske unije i odlučna politička borba za ostvarivanje osnovnih nacionalnih interesa.

VII

Srbiji je potreban moderan ustav, po kome su nosioci suvereniteta svi njeni građani, sa posebnim garancijama prava nacionalnih manjina. To ne sme biti na brzinu donet ustav krnje i prisilno osamostaljene države.

VIII

Dcentralizacija Srbije i dekoncentracija vlasti su neizostavni uslovi njenog istinskog demokratskog razvoja. To znači ostvarivanje suštinske autonomije Vojvodine sa nadležnostima zakonodavne, sudske i izvršne vlasti; formiranje lokalnih samouprava na nivou naselja, jer je samo takav model eurokompatibilan; te ostvarivanje manjinskih autonomija raznih stepena i vrsta. Na taj način bi se građani motivisali da učestvuju u političkom životu, participiraju u vlasti, a životne probleme sopstvene sredine sredine bi rešavali na licu mesta.

IX

Vojvodini je potreban ustav koji će sadržavati katalog modernih ljudskih i manjinskih prava; garantovanje zakonodavne, izvršne i sudske nadležnosti; posedovni list Vojvodine. Ideju suštinske autonomije Vojvodine izneverile su stranke koje su se u nju najviše klele.

Ideja autonomije Vojvodine prodana je za sitniš, za par ministarskih fotelja.. Tzv. «autonomaške» i «regionalne» stranke kolaborirale pred kriptošoviniističkim snagama. Autonomija Vojvodine je danas školjka bez sadržaja. DZVM (Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara) je spremna da podrži i bude korektan politički partner svim snagama koje žele promene, ostvarivanje autonomijâ raznih stepena i vrsta, koje će biti prirodan odraz etničke složenosti Vojvodine. Pokazalo se, samozvane demokratske snage prevarile su svoje birače, jer one nemaju dovoljno unutrašnjeg demokratskog kapaciteta da bi i na delu ostvarile svoja ambiciozna predizborna obećanja, stoga je potrebno preduzeti nove korake, okupiti sve one koji veruju da nije kasno, koji misle da Srbija može biti suštinski demokratska i na prirodan način regionalizovana zemlja. Prevratničke snage 5. oktobra potonule su u kalu ličnih interesa, neprincipijelnih koalicija i lažne nade koja je građane dovela do bede, na ivicu egzistencije. Generalna reforma političke scene nameće se kao preka potreba i u tu je svrhu potrebno formulisati nove ciljeve i metode

X

Lokalna samouprava na nivou naselja je osnov za funkcionisanje svake demokratske vlasti. Na taj način centri moći nisu otuđeni, a postiže se i srazmerna nacionalna zastupljenost u lokalnim organima vlasti, što direktno doprinosi smanjenju političke napetosti, i podsticajno je za razvoj lokalne sredine

XI

Mađari su dovoljno samosvesni i odlučni da jasno artikulišu i zastupaju sopstvene interese. Oni ne žele biti objekti, već subjekti manjinske politike u Srbiji koja konačno mora pristupiti rešavanju otvorenog i nerešenog pitanja manjina. Srbija bez toga neće biti demokratsko društvo. Ona (za sada) nema dovoljno unutrašnjih demokratskih kapaciteta, ne otvara akutna pitanja, a Mađari ne žele biti taoci srbijanske uskogrude protivevropske čiftinske politike.

Model Mađarske autonomije je demokratski kompromis, s jedne strane između prava na samoopredeljenje do otcepljenja, s druge pak suverenosti države, zasnovan na uravnoteženosti ta dva, u međunarodnom pravu jednako priznata principa. Njegovo ostvarivanje potiskuje u pozadinu kako separističke, tako i one ekstremne snage koje apsolutizuju važnost nacionalne države. Izgradnja tog modela zasnovana je na političkom subjektivitetu manjina Srednje Evrope i Balkana (ali i drugde), a to je činjenica koja se ne može zanemarivati. S druge strane, Mađarska autonomija konflikte nastale zbog težnje manjina želi da reši unutar države, poštujući njen suverenitet, potpomažući istovremeno i procese demokratizacije koji se odvijaju u Srbiji.

Pošto se, u osnovi, radi o demokratskom modelu, Mađarska autonomija se može ostvariti samo u uslovima političkog pluralizma i tržišne privrede. Zbog toga DZVM učestvuje u političkim procesima koji teže njihovom ostvarivanju.

Mađarska autonomija garantuje:

- artikulaciju političkog subjektiviteta vojvođanskih Mađara kako na unutrašnjem, tako i na međunarodnom planu,
- mogućnost izbora legitimnih mađarskih političkih predstavnika,
- funkcionisanje institucija autonomije i ostvarivanje partikularnih interesa sredina gde su Mađari u većini, odnosno u dijaspori, te ostvarivanje interesa celokupne manjinske zajednice,
- ostvarivanje političkog pluralizma.

Nužna pretpostavka dosledne demokratizacije srbijanskog društva, pa tako i ostvarivanja Mađarske autonomije, je da Narodna skupština Republike Srbije ratifikuje međunarodne dokumente koji se odnose na tu oblast, te da njima predviđene norme ugradi u svoj pravni sistem.